

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Francišanska ulica št. 8 (iskarna l. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. NAROCNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 21.00, polletna K 10.80, četrtletna K 5.40, mesečna K 1.80; za Nemčijo celoletno K 26.40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36.—.

Posamezne številke po 8 vin.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna petstvarica 30 vin., pogojen prostor, poslana in reklame 40 vin.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije lista so poštnine proste.

Stev. 457.

V Ljubljani, v sredo dne 11. decembra 1912.

Leto II.

Vojaška kriza.

Ako bi se bil spotaknil vojni minister Aufenberg, minister težkih in krivičnih brambnih postav, na odkriti parlamentarski tribuni, bi bili vsi resnični prijatelji ljudstva zadovoljni; ker so ministra podrle na tla neznane zakulisne spletke, se nihče ne more odtegniti nejujtemu in negotovemu občutku.

Zakaj je vitez Aufenberg izgubil svoj ministrski kruh?

Dočim se uradna poročila zavijajo v neprodiren molk o vzrokih Aufenbergove demisije, gre po deželi glas, da je vojnega ministra strmoglavil prestolonaslednik, s katerim, kakor je že davno znano, nista živela v prav dobrih odnosih. Dober Avstrijanec zmajuje neverjetno za glavo, češ, da ministre nastavlja in odstavlja cesar in odgovorni da so parlamentarni zbornicam. Ampak kdor se še spominja, kako je Aufenbergov prednik kar preko noči izginil s političnega površja, ker se je zameril prestolonasledniku, ta ve, da o usodi ministrov odločajo še drugi, v državni ustavi nenačrtovani faktorji.

Govornice pripovedujejo, da je vojni minister ustavljal se vojnim navdušenjakom, ki drve naprej, in da je v tem boju podlegel vojni stranki. Te govornice niso popolnoma neosnovane, ko vidimo, da se v sedanjih vojaški krizi vrača takorekoč iz penziona bivši načelnik generalnega štaba in sedanjí armadni nadzornik Konrad pl. Hötendorf. Kdo je ta mož? Eden glavnih politikarjev v generalski uniformi, ljubljeneč vojevitih avstrijskih klerikalcev! Kdor ima živ spomin, ve, da se je moral ta Konrad, ki sicer na manevrih ni pokazal izrednih vojskovodnih vrlin in sposobnosti, ki pa tembolj hrepeni po političnem lovorju, lansko leto umakniti s svojega mesta. Ta srboriti general je bil spravič vnanjega ministra grofa Aehrenthala v hude neprimolice, kmalu bi nas bil razdvojil s svojim otročjim razljudenjem z Italijo in razbil trozvezo.

Taka je predzgodovina moza, ki prevzame načelstvo avstrijskega generalnega štaba, in ta predzgodovina ga v sedanjih napetih časih ne priporoča za tako odgovorno mesto.

Po vseh evropskih državnih kancelijah pihlja mirna sapica, samo na Dunaju še nečesto trobiti reetre. Strmoglavljenje kolikor toliko miroljubnega ministra in imenovanje znanega petelina za načelnika generalnega štaba je v najboljšem slučaju nevarna demonstracija, ki nam približuje vojno nevarnost, namesto da bi jo razpršila.

Taka je vojna.

Naše bratsko glasilo »Vorwärts« v Libercu je dobilo od sodruga, ki se je kot srbski oficir udeležil balkanske vojne, karto, oddano 24. novembra v Florini, z naslednjo vsebino:

»Za nas se je končal vojni pohod. Po grozni, štiridnevni bitki pri Bitolju, ki je vsled naravnih težkoč brez primere, so bili Turki popolnoma poraženi. Zadnje ostanke svoje artiljerije, 28 topov, so prepustili nam. Ker so bili Turki obkroženi od vseh strani, je izbruhnila pri njih strašna panika. Pometali so vse proč in bežali, oblečeni le v srajco in hlače, v gore, ki so pokrite z visokim snegom. Popustili so silno veliko prtljago.

Strahotno je bilo gledati to mesarsko klanje. Kar je le bilo v moji moči sem storil za

WERNER PETER LARZEN:

Zločin,

Veliko moči nima več. Kolena skele, glava je razbeljena. Že od jutra sem ga obhajajo slabosti. Vzlic temu hodi dalje, dalje, mimo vil s cvetočimi gredicami in trudi se, da bi gledal kolikor mogoče ravnodušno. Nihče se ne zmeni zanj. Le malokdo ga pogleda natančneje. On pa gre dalje, ne da bi se ozrl, roke v žepu, žvižga pesem za pesmijo, samo da nihče ne opazi njegove razburjenosti.

Nekaj časa gre vse dobro. Ali potem mu prične migljati pred očmi, plamenčki se utirjajo, ljudje in hiše plešejo, mirnost je izginila — kakor bi jo bil veter odnesel — in zdi se mu, da vsakdo, ki gre mimo njega, ve, kako da je z njim: brez dela in brez jela. Dama ga zvedavo pogleda. Gospod zmaže z glavo. Dekle zleti mimo njega in hihita. Sto oči se je uprlo vanj, vsi pogledi polni nezaupljivosti. Kaj hoče kuštravi in razdrapani človek? Ali bo bežal, ali bo kradel?

Čuti, kako mu sili kri v glavo. Glasno žvižgajoč koraka dalje.

Nekaj se mora zgoditi. Tako ne gre več. Vsaj otroku mora prinesiti kruha! Že več dni vpije, med tem ko ga stresa mrzlica:

»Kruha! ... Mleka! ...«

Ne, ne, na to ne sme misliti. Dela ni ... Nihče mu ne posodi vinarja ...

Dalje in dalje hodi. Sam ne ve, kaj pravzaprav hoče. In vendar beži vsak dan iz svojega borgega stanovanja, vsak dan tava okolo, brez namena, brez cilja, brezskrbnost in bogastvo ga mičeta.

»Dober dan«, pravi nekdo.

Pred njim stoji dekle, košarq na roki.

nesrečnike. Ali prihodnji dan sem videl vse polno zogljenelih turških vojakov. Še hušja pa je bila beda družin z otroci. Moje razpoloženje je tako razburkano, tako napeto, da se moram dostikrat jokati.

V Florini smo dobili Grke, danes odide moja divizija v Skopje.

Vse zlobne strasti, vse najnižje nagone je razklenilo človeško klanje pri bojujočih se vojaki. Saj tudi drugače biti ne more. Kdor dan za dnem gazi skozi morje človeške krvi, izgubi vsak plemenitejši občutek. Naši vojni hujskači utemeljujejo svojo zločinsko početje med drugim tudi s tem, da so vojne potrebne, ker vzgajajo človeka k resnemu izpolnjevanju dolžnosti, ker povzdigujejo pravno ljudstva itd. Koliko je resnice na tem, kaže najbolje »Timesovo« poročilo iz Soluna:

»Macedonija je prepojena s krvjo nedolžnih žrtev. Dokazano je, da so Bolgarom prav izdatno pomagali četaši, ker so morali sami odposlati vse čete, s katerimi so razpolagali v Tracijo, in tako so prepustili osvojeno Macedonijo milosti svojim, s krvjo omadeževanim pomočnikom. Posledice niso izostale. Pri Seresu je bilo klanje, da je tekla kri v potokih, v okraju Avret Hisar ni ostal živ niti en Turak. Tudi Dedeagač je bil prizorišče najostudnejših dejanj. Mohamedanski četaši so še povečali splošno podivjanost in cele vasi so postale žrtev njihovih okrutosti. Klanje v Kavali so povzročili Armeni, ki so se pridružili bolgarski armadi kot prostovoljci. Hoteli so masčevati klanje v Adani.«

Poročevalec »Berliner Tageblatta« javlja iz Carigrada:

»Od Evropejcev sem izvedel podrobnosti o klanju v Kavali in Dedeagaču. V Kavali je bilo vpričo klanje vprico konzulov in dveh tujih vojni ladij. Bolgarski četaši so 30 do 40 Turkov civilnega prebivalstva vlekli v bližnji kraj Kalmica in jim slekli vrhno obleko. Nato so zvezali po tri in tri Turke, skupaj ter jih počasi suvali z jatagani in bajoneti, dokler se niso zgrudili. Dve do tristo Turkov so na ta način popolnoma po nedolžnem pobili, njihova trupla pa so ležala več tednov nepokopana okolo. Kdor je plačal, tega so izpustili. Krščanske drhali so plenile po turških in židovskih hišah. Ko je grški škof z evangelijem v roki prošil voditelje četašev za milostno ravnanje s Turki, mu je zabrusil četaški vodja Černovcev naslednje besede: »Zapri še za nekaj dni evangelij. Turki ne zaslužijo milosti.« Isti prizori so se dogajali v vseh turških vaseh v okolici Nevropoka. Klanje se je nadaljevalo tudi še potem, ko so dospeli bolgarske čete, ki so odločno odklonile vsako posredovanje, češ da je mesto pod nadzorstvom četašev. Šele čez dolgo časa so se Bolgari toliko ojunčili, da so napravili red. V Dedeagaču so neko jutro, med 7. in 8. uro zjutraj poklali okoli štiristo Turkov, med njimi tudi nekaj žen. Evropejci, ki so videli te prizore, bodo priobčili fotografije o teh grozodejstvih.«

Atentat na lopova Cuvaja,

V Celovcu, 10. decembra.

Pred tukajšnjim sodiščem se je vršila večeraj obravnava proti 19letnemu učiteljskičniku Ivanu Alfireviču iz Zadra. Namesto zadrškega je delegirana celovška porota za to obravnavo.

»Kje ste se pa Vi vzeli?«
Premeri ga od nog do glave, potem je v zadregi. Njegove hlače so se svetile, čevlji so bili strgani.

»Nič dela«, pravi on.
»Hm.« Trenotek premišljuje. »Malo časa imam ...« Pokima in izgine.

Bila je kuharica pri zasebniku, nekaj hiš dalje. To je vedel od prej. In še nekaj — — — Hipoma obstane. Njegov obraz, še ves siv in medel, se napne.

Kadar gre z doma, pušča vrata odprta. Kdor le hoče, lahko vstopi. Po hodniku se pride v kuhinjo ...

Nova moč ga navdaja. Oči se mu svetijo. Če poskusi? Samo najpotrebnejše, samo kosček kruha?

Neodločen je še. Skoraj se hoče obrniti in oditi. Kadar bi hotel teči. Potem pa se vzravna in hitro koraka proti vili.

Pred vilo se nabirajo ljudje. Stojte posamič in v gruclah, sprašujejo, kretajo z rokami in kažejo na hišo. Nekateri bulijo tako oči, kakor bi hoteli pogoltniti hišo.

Okolo debele ženske se drenja največ ljudi. Žena govori in lica ji žare.

... da, vzeli je kruh in srajco, otroško srajco. Ah kaj, Vi ste neumen mladič! Glejte, da se poberete! Kaj se je zgodilo? Kradel je! Kakor sem že rekla, kruh in srajco male deklice — Marija ji je ime — lep otrok, materi popolnoma podoben! — Stisnil je pod pazduho vse skupaj, da — ali ne? Od takega nedolžnega otročiča! Torej pod pazduho in švrk — že je letel po stopnicah!«

»In ni ga nikjer?«

»Brez sledu!«

Alfirevič je bil obtožen sokrivde pri atentatu na Cuvaja.

Kakor znano, je 8. junija t. l. v Zagrebu pravnik Luka Jukić ob eni popoldne s »...« iz brovnica na komisarja Cuvaja, ko se je ta peljal v avtomobilu. V avtomobilu je bila tudi Cuvajeva soproga, dalje svetnik Ivo Hrvoić, in tajnik Pavelić. Cuvaja ni zadel strel, ampak Hrvoića, ki je vsled tega umrl 28. junija. Na begu je ustrelil Jukić tudi stražnika Broscaka, ter ranil enega stražnika težko, enega pa lahko. Preiskava proti Jukiću je dognala, da je imel Jukić sokrivce, ki so se zarotili, da umore Cuvaja. V Zagrebu so potem obsodili Jukića in nekatere »zarotnike« prav drakonsko.

Poizvedbe so dognale, da je bil 3. junija v Zagrebu nek Ivan iz Zadra, ki se je sestal z Jukićem in drugimi tovariši. Menili so se o atentatu in Ivan je baje spodbujal Jukića, da gotovo izvrši atentat. Izvedele so, da je bil oni Ivan današnji obtoženec Ivan Alfirevič. Jukić in Alfirevič sta se menila na izprehodu in na vožnji s čolnom le o atentatu, ki ga je nameraval prvotno izvršiti Jukić z dinamitom. Alfirevič je večkrat pozivljval Jukića, naj ne odlašja z atentatom temveč da naj gre takoj v mesto in skupno z njim izvrši atentat. Jukić je nameraval čakati do praznika sv. Rešnjega Telesa, a Alfirevič je dejal, da on ne more tako dolgo izostati iz šole.

Alfirevič je izjavil pred porotnim sodiščem v Celovcu da je smatral Jukića le za širokoumnež in ga je le v šali pozivljval, da naj ustrelji Cuvaja.

Porotniki so Alfireviča oprostili z enajstimi glasovi, za obsodbo je bil le en glas.

Konsumno društvo za Ljubljano in okolico.

(Konec.)

Glede obrestovanja hranilnih vlog se je sklenilo obrestovanje po 5 odstotkov. Deležev za leto 1912 ne obrestuje, pač pa se za dividendno kupone.

Pri volitvi načelstva so bili izvoljeni soglasno sodrug Anton Kristan za predsednika, Stefan Dražil za blagajnika, in Ivan Klemenčič za preglednika. Prav tako so bili soglasno izvoljeni v nadzorni odbor: Josip Bukovnik (iz Trčiča), Josip Zupan, Rudolf Wujem, Anton Dolžnik in Ivan Svetlin. — Iz nadzorstva vsled službenih razmer odstopajočemu sodr. Udovcu je zbor izrekel toplo zahvalo za trud in delo.

Zelo zanimiva je bila debata o nadaljnjem delu društva. Poročal je sodrug Anton Kristan. Govorilo so še: sodr. Muhar, Plebš, Bittner, Tekavec, Ježovnik, Kitek in Oblak ter kot gostja župan Štravs iz Idrije in sodr. Cimermandič iz Zagreba.

Sodr. Štravs je dejal: Mnogo se govori danes, da bi delo organizacije konsumentov v Ljubljani in okolici še vse bolj lahko napredovalo, da pa so elementi, ki ovirajo s svojim počenjanjem Vaše delo. Prijatelji — preko njih pojdite — brez njih pridete prav tako do cilja! Delavstvo bo pač spoznalo, kje je prav in kje ni. Zlobne in nevoščljive duše se uničijo same.

Sprejela se je soglasno sledeča resolucija:

»Za vsako prodajalno se astvari agitacijski komite iz delegatov, njih namestnikov ter v ta namen izvoljenih kontroliranih članov.

Naloga komiteja bo:

a) pridobivati nove člane;

»Pa ga vendar iščejo?«

Možje lete po vrtu. Pes laja. Na balkonu stoji gospod, še debelejši od debele žene in malha z rokami.

»Ali ga dobe?«

»Menda ne.«

Pri sosednji vili se odpro vrata, kosmat in razdrapan mož stopi ven. Trenotek srepo pogleda grucl pred vilo, potem prične teči.

»Tat! ...«

Vse se spusti v tek za njim. Kletvine, žvižgi, kričanje ...

»Primate ga, primate ga ...!«

Okna se odpirajo. Konji se plaše. Psi lajajo. Vse drvi — po cesti dol — okolo vogla — med vozovi — in sredi pred njimi razdrapani kosmatinec kakor orjaški, črni zajec.

Mož pride po cesti gor, počasi, težko, velik je.

»Primate tatu!«

Mož se ustavi, zravna se — dvigne pest — Razdrapani kosmatinec se zgrudi. Njegov obraz se spači.

Nekje iz srede obraza pljusne teman tok, teče čez vrat, kamni se pordeče.

Gonjači prihrume.

»Kradel je!«

»Kje je srajca?«

»Policija!«

Stražniki prihajajo. Napravi se krog. Nekdo kolne. Nekdo se smeja, jasno in bučno.

Razdrapani kosmatinec leži na tleh. Okrvavljen, prihujen, v topem strahu. Kakor zbežana žival. V eni roki drži kruh, v drugi otroško srajco. Prav varno drži, na stran in visoko. Ker tlak je prašen. In kri kaplja, kaplja brez prestanka. Na obleko ... na pot ...

b) razširjevati na sploh orazumevanje zadružne misli;

c) kontrolirati pritožbe in nasvete članov na njih upravičenost.

Agitacijski komite si razdeli v rednih mesečnih sestankih delo in delokrog. Na seje komiteja je povabiti načelstvo in nadzorstvo — da se jih po svojih zastopnikih udeleži.

Želeti je, da vsi člani skušajo vplačati poln delež ter da svoje prihranke vlagajo v društveno blagajno.

Sodrugi Udovc je ob 4. popoldne s kratkimi resuméjem zaključil lepo uspelo zborovanje, ki je dokazalo, da delegati društva razumejo svojo nalogo in da so si v gosti svoje odgovornosti kot zastopniki članov.

K občnemu zboru »Vzajemnosti«.

K občnemu zboru »Vzajemnosti« v Ljubljani.

Včeraj smo na kratko omenili poročilo o organizaciji in taktiki ter tisku, ki ga je imel predsednik zveze. Govornik se je predvsem pečal z drobnim delom, ki pametno razdeljeno, posamezniku ne nalaga velikih dolžnosti. Kar se lahko danes opravi, se naj ne odlašja na jutri. Resolucija, ki jo je govornik nato v imenu odbora predložil, se glasi:

Občni zbor okrajnega zastopstva za Ljubljano, zborujoč v nedeljo dne 8. decembra 1912, izjavlja, da je izobrazba v socialističnem duhu prvi pogoj za uspešen razvoj in akcijsko zmoglost na razrednem stališču stoječih delavskih organizacij. Zavedajoč se, da je indiferentizem ena največjih zaprek stremljenju razredno zavednega proletarijata, polaga konferenca največjo važnost na to, da se po »Vzajemnosti« započeto izobraževalno delo nadaljuje in izpolni tako, da bo kar najbolje služilo namenu strokovnih, gospodarskih in političnih organizacij razredno zavednega proletarijata.

Da pa bo mogoče vse to tudi vršiti in izvršiti, je potrebno vzajemno moralno in gmetno podpiranje ter složen nastop. Predvsem smatra zbor za potrebno povdariti, da je dolžnost vseh delavcev in delavk, ki priznavajo program socialno demokratične delavske stranke svoj program, da postanejo ne le članice in člani »Vzajemnosti«, temveč tudi agitatorji za njo in za idejo, ki jih zastopa. Bratske organizacije se vabijo, da skušajo slehernega svojega člana dovesti v »Vzajemnost«, ki naj bi jo od časa do časa stavile tudi na dnevni red svojih sej in zborovanj.

Velika važnost polaga zbor na organiziranje delavskih žen in deklet ter pozivlja sodruga k zavednosti in izobrazbi. S časopisjem organizacija živi, raste in pada. Zato je pri obiskih agitirati tudi za »Zarjo« in jej pridobivati naročnikov. Kjer to ni potrebno, je člana ali članico pozimati za milionski sklad »Zarje«.

Važen faktor v delavskem boju je zadružna organizacija, ki naj proletarijat emancipira na gospodarskem polju in ga dovede do lastne produkcije. Zato naj bi vsaka sodružica, vsak sodrug pripadal tudi tej organizaciji in jo z nakupom svojih potrebščin v njenih zalozah tudi dejansko podpiral. Zaupnice in zaupniki, ki bodo napravljali obiske, naj ne zabijo tudi te svoje naloge.

V svrhu olajšanja dela se vabijo sodrug in sodružice, ki imajo čas in voljo, da se že prej prostovoljno zglašijo pri dotičnih odborih, da jim dajo potrebna navodila. Z agitacijo je začeti takoj! S

Podružnice po deželi se vabijo, da store enako. O uspehu se bo poročalo na deželni konferenci »Vzajemnosti«.

H koncu zastopa zbor stališče potrebe skupnega dela in pristo izmenje besede v kroju organizacije. Ne samo združitev nosameznikov, ampak tudi solidarnost organizacij je potrebna za boj, ki naj dovede delavstvo do končnega cilja.

Resna beseda.

Doba, v kateri živimo, je tako resna, da delavski sloji nimajo prav nobenega povoda zreti tako brezskrbno v svet, kakor se žalibog često opazuje. Najčudnejše pojave smo opazovali v tem oziru tekem zadnjih let med proletarijatom prometnih panog, v kolikor živi v naši bližini. Lepe nade so nas navdajale, ko smo sledili živahnemu razvoju železničarske organizacije, in zdelo se nam je, da vsaj ta del delavstva čim preje doseže tiste cilje, po katerih vsi stremimo. Pričakovali smo, da si železničarji vsaj pribore priznanje človečanstva v današnji družbi, če se že ne rešijo gmetne odvisnosti. Toda prišlo je drugače. Brezpogojna solidarnost velike večine železničarjev je bolela marsikoga in najžalostnejše je dejstvo, da so bili železničarji, ki jih je ta solidarnost bodla v oči. Seveda so bili to proletarci brez razredne zavesti, nemo orožje v rokah brezvestnih hlapcev kapitalizma. Začeli so razdvajati, kar se je z velikanskim trudom in brezprimerno požrtvovalnostjo zjednilo, nemeneči se za posledice, ki so morale nastati. In nastale so, nastale preje, kakor so si razdvojevalci morda predstavljali in to s tako vehemenco, da je njih postoj odprl marsikomu dolgo zaprte oči.

Danes zopet stojimo pred dejstvi, katera nam niti v sanjah ne bi prišla na misel. Brezobzirna brutalnost, pravcata ruska nasilja in najhujši terorizem so zopet na dnevnem redu in nehoti se človek vpraša: Je-li moralo priti tako daleč? »Vas ima pravico vsak zmerjati, vi ste le delavci!« to so značilne besede, ki govore več, kakor je bilo tekom let napisanega. To je torej uspeh razdvojevalnega dela, katero se je nosilo z brezprimerno energijo v vrste železničarjev in prav pohlevno bi vprašali apostelja nove vere in aristokratskega sinčka malomeščanskega krojača gosp. Repovša: Ste li to vzgojili v Vaši zvezi jugoslovanskih železničarjev? Torej na ta način si predstavljate rešitev slovenskega delavstva iz spon, ne tuje rodne, temveč pristno domačega nasilja? Ali veste, da je protektor in menda član Vaše organizacije, ki smatra delavstvo za nemo in brezpravno živino, s katero lahko pometa vsak komur se poljubi?

To so žalostne perspektive, s katerimi se mora seznaniti najširša javnost, katere morajo pa tudi služiti kot pomemben memento vsem tistim, ki so drli za Vami, zanašajoč se na dobre motive Vašega dela.

Torej, ker smo delavci, zato ima po mnemu gosp. postajenačelnika na državnem kolidoru vsak pravico z nami početi, kar se mu poljubi. Da so to tajne želje vseh mogotcev in njihov kreator, nam seveda ni bilo nikdar znano, vendar pa nismo pričakovali, da so gospodje tako slabi diplomati in da bodo tako hitro pokazali svojo pravo naravo. Izgovor, da je to posamezen slučaj, ki nič ne dokazuje, je jalov in mi smelo trdimo, da je to sistem, ki je naraven plod brezvestnega in razdvojevalnega dela. Mar ni sličen slučaj, ki se je odigral dne 27. m. m. na postaji Laze pri izplačilu delavcev in pri katerem je igral junak zveze jugoslovanskih železničarjev pristav Kromer jako žalostno ulogo? Vam koristilo plačilni listki toliko, kakor slepemu oslu očala, je dejal delavec dobro vedo, da so se delavci leta in leta borili za izdajo teh listkov, ki jih vsaj deloma ščitijo pred marsikako preširoko vestjo. Da, vsaka in tudi najmanjša pravica, ki jo uživamo delavci, je nadutim gospodom odveč, kar jih pa nikakor ne odvrača od nas, kadar potrebujejo štafete v doseg svojih namišljenih pravic.

Hvaležni smo lahko gospodom, da so še pravočasno slekli jančjo kožuhovino in se pokazali v pravi podobi požrešnih volkov. Naša naloga pa mora biti, da iz tega izvajamo konsekvence do skrajnosti. Železničarji, 12. ura se bliža, boj je neizogiben in zmagali bomo le tedaj, če bomo temeljito pripravljeni. Zrak je poln najnevarnejših bacilov in okuženo je vse okrog nas, toda vse to nas ne plaši, ker se zavedamo svoje razredne moči, katero mora osveščujoča moč socializma privedi do cilja. Zlonilci bomo kruto nasilje, ki nas tlači, ker je moramo zloiniti v korist človeškemu rodu. Pripravimo se torej!

Ljubljana in Kranjsko.

— **Predavanje.** Ker je dvorana »Mestnega doma« v nedeljo dopoldne že oddana drugi korporaciji, je »Vzajemnost« primorana preložiti svoje predavanje na soboto 14. t. m. ob 8. zvečer. Predaval bo sodrug dr. Henrik Tuma iz Gorice o predmetu: Volja na Balkanu, nje vzroki in posledice. Vstop je prost. V svrhu pokritja režijskih stroškov se lahko darujejo prostovoljni prispevki. — Sodrugi iz Ljubljane in okolice! Prihitite na to predavanje v obilnem številu!

— **Včerašnja konfiskacija.** Včerašnje število nam je zaplenil državni pravdnik zavoljo kritičnega mnenja o delanju in nehanju avstrijske diplomacije. Za naročnike smo priredili drugo izdajo. — Konfiskacija je nepostavna kakor malokatera. Zakaj, da bi moral vsak avstrijski državljani verjeti in prisegati na »miroljubnost« in na »potrpežljivost« avstrijske diplomacije, tega § 300 kazenskega zakonika vendar ne terja. Državni pravdnik, ki mu je kaj do osebne ugleda, bi moral svoje delovanje urejati kot pravnik in ne kot policaj!

— **Iz Šiške.** Na občinski deski je že dlje časa napisal razglas, da je naložena za bodoče leto 1913 — 18% naklada na pivo. Vprašamo gosp. župana Seidla, ali je ta razglas prebral, ko ga je podpisal? Ali je pa res na pivo — 18% naklada.

— **»Družinski koledar«.** Vsled konfiskacije se je izdala »Družinskega koledarja« nekoliko zakasnela. Sodrugi pa ga sedaj že lahko dobe, dasi na dveh straneh nekoliko preluknjane, kar bo zanimanje za ta koledar gotovo poživilo. Cena enemu izvodu 1 K 20 vln, po pošti 20 vln. več. Kdor ga je videl, vsak pravi, da je prepeceni. Krasno je opremljen in obsega mnogo zanimivega čtiva in slik. Naroča se pri zvezi »Vzajemnost« v Ljubljani. Pri manjših naročilih je poslati denar naprej!

— **Vročinska bolezen v Mostah.** V Mostah se je pojavila zopet vsled slabe pitne vode vročinska bolezen. Tri slučaje iz Most imajo že v deželni bolnišnici. Zopet se je pokazala nujna potreba kanalizacije in graditve vodovoda. Vsi vodnjaki so okuženi vsled tovarne za lep.

— **S trebuhom za kruhom.** V ponedeljek se je z južnega kolodvora odpeljalo v Ameriko 22 Hrvatov in 8 Slovencev, nazaj je pa prišlo 120 Bolgarov in 110 Hrvatov. 30 Lahov se je povrnilo domov, 22 jih je odptovalo pa v Nemčijo.

— **Mlad razbojnik.** 16letni cigan Josip Hudorovič iz Netretiča je delal pri gradnji železnice Karlovac - Metlika. Dne 20. avgusta je bil plačilni dan, toda Hudorovič ni skoraj ničesar dobil, ker je preje v predurjih dvignil svoj zaslužek. Domov grede se je pridružil 15letnemu delavcu Matiji Papiču, ki je dobil 21 kron zaslužka. Nadlegoval ga je, naj mu posodi denarja, a Papič ni hotel. Naenkrat Hudorovič dvigne gorlačo, udari z njo Papiča, da se je takoj onesvestil, na to pa mu oropa denar. Radi

tega zločina je bil Hudorovič te dni v Zagrebu obsojen na 5 let težke ječe.

— **V šali ustreljena.** Nedavno je prišel 26 let stari lovski paznik posestnika Feliksa Stareta s Kolovca Franc Kemperle k posestniku Janezu Urenjaku na Kolovec. Tam se je mudil dve uri. Ko je odhajal, je srečal na dvorišču 18 let staro Frančiško Vodlan, sorodnico Urenjakovo. Kemperle je zagrabil puško, za šalo pomeril in zaklical: »Sedaj te bom ustrelil.« V tem trenutku je počil strel. Krogla je Vodlanovo tako nesrečno zadela, da je deklica čez četrte ure umrla. Kemperle so aretirali.

— **Znamenje zime.** V nedeljo zvečer je bila delavcu Jožetu Ferenčaku v neki gostilni na Martinovi cesti ukradena črna-sivkasta, še nova pelterina. Komur bi bilo o tem kaj znane, naj izvoli prijaviti policiji.

— **Zaradi prepovedanega povratka** je bil aretiran leta 1867. v Srednji vasi rojeni ter v Podhruško pri Kamniku pristojni delavec Ivan Brlez, katerega so oddali sodišču.

— **Izgubil se je pes,** ki sliši na ime »Fifi«. Pes je prav majhen in rjav. Izgubil se je 22. novembra. Pes nima ne znamke, ne ovrtnika. Kdor dobi psa, naj to naznani v našem uradništvu. Najditej dobi 20 K nagrade.

— **Izgubljeno in najdeno.** Služkinja Marija Šetinova je izgubila bankovec za 10 K. — Dlakir Ciril Reich je našel kratko srebrno verižico. — G. dr. Fran Suhadobnik je našel srednjo vsoto denarja. — Ga. Mara Weissova je našla tri kose kožuhovine.

Duhovit odgovor.

V klerikalnem »Gorenjcu« je bila v zadnji številki naslednja notica: »Zarja« vpraša: Zakaj duhovščina ne napravi procesije za odvrite vojne? Odgovor: Zato, ker socialni demokrati sami znajo delati procesije brez duhovščine in jih tudi delajo.

Ali ni ta odgovor duhovit? No, sedaj vemo. Odgovor je jako preprost. Ni sicer važen sam, važni bi bili pa razlogi, zakaj duhovščina ne prireja procesij proti vojni. Če bi bilo njih ravnanje v popolnem soglasju z odkritosrčnostjo, pa bi na tako vprašanje odgovorili preprosto in odkritosrčno in navedli razloge za svoje ravnanje, če že kaj odgovarjajo. Navedeni odgovor pa skuša samo izbežati stvari, smešiti vprašanje in s tem zapeljati svoje čitatelje, da bi o stvari ne razmišljali.

Če hočemo torej to stvar prav razumeti, se moramo nekoliko ozreti na posamezne primere iz življenja in konstatirati sami razloge, zakaj duhovništvo ne prireja procesij proti vojni. S tem ne bomo povedali sicer nič novega ali škodovalo ne bo, če jih navajamo, ker iz tega spoznamo, kako tesno so v zvezi interesi duhovništva z interesi kapitalističnih držav.

Vsi vemo, da je vojna zlo za človeštvo, zlo, ki privede celo vrsto spremljevalcev z seboj: slabo letino, lakoto, kužne bolezni itd. Tudi duhovništvo to uvideva, zaradi tega je uvedla cerkev že pred stoletji v molitve prošnjo za odvrite vojne. Povsem naravno in opravičeno je torej, da bi bilo duhovništvo vsaj načeloma proti vojni, in bi jo skušalo preprečiti, kjer je mogoče. Opažamo pa nasprotno. Če se dve krščanski državi bojujeta med seboj, prejmeta obe duhovski blagoslov, ne glede na to, da imata državi različne interese; če so občinske, deželne ali državne volitve, o kako dirindajajo za zmago, tudi za zmago političnih volitev prirejajo procesije in vendar se rezultat take ali take politične volitve v posameznih krajih in volilnih okrajih niti primerjati ne more z grozovitostjo moderne vojne. Kaj je nekoliko suše ali pa nekoliko preveč dežja v posameznih krajih in okrajih ali tudi deželah v primeri z neizmernim zlom, ki ga povzroča vojna? In vendar za vse te nezdgo in ulme se duhovništvo zanima, a za vojno, ki je katastrofalna nesreča za prebivalce vsake dežele, se pa ne zmeni.

Toda vse to je tako naravno! Tako ravnanje duhovščine je v tesni zvezi z razmerjem duhovščine in klerikalizma sploh, v katerem se nahaja do kapitalistične družbe. Dokler so države duhovništvo preganjale, kaj takega ne bi bilo mogoče, danes pa, ko je došla država premoč nad duhovništvo, in duhovništvo v svojem interesu tudi služi posvetni oblasti, kakor ve in zna, tudi ne more nastopati proti vojni, če se noče zameriti kapitalističnim interesom, ki povzročajo s svojimi zahtevami moritev na debelo.

Duhovništvo torej dobro ve, da ga kapitalistična družba hvaležno neгуje, ker ga rabi za vzdrževanje svojega izkoriščevalnega sistema, in da si duhovništvo ohrani to naklonjenost in udobno družabno stališče, pa ji služi in oblagodari vse nje namene in podpira despotična dejanja.

Duhovništvo torej s svojega precej uglednega družabnega stališča ne more drugače ravnati kakor ravna, ker hoče ohraniti svoje posestno stanje, ki mu ga more ohraniti le plutokracija — posvetni mamon, ne pa preprosto ljudstvo.

Tak odgovor bi bil odkritosrčen, ker bi povedal golo resnico. Vsak drugačen odgovor je velika hinavščina.

Štairsko.

— **Nesreča.** Rudar Silvester Belcer, ki dela v hrastniškem premogokopu, je prišel te dni po nepravdnosti z desno roko med dva vrteča se valja, ki sta mu roko popolnoma razdrobila.

— **Zapri** so v Celju zaradi volunštva Hrvata Dragotina Kamnikarja. Pravijo, da je volunil v korist Srbije. (!) Pri njem so našli okrog 200 K denarja.

— **Poneverba.** Zapri so v Mariboru 26letnega mesarskega pomočnika Franca Čučeka iz Šmarja pri Jelšah. Svojemu gospodarju v Kra-

pini je poneveril precejšnjo vsoto denarja in z njo pobegnil. Izročili so ga okrožni sodnji v Mariboru.

— **Proč z alkoholom!** Pred kratkem sta se vračala v Spodnji Kuršeni pri Rogatu precej vinjena domov posestnika Filip Bohanec in Matija Draškovič. Ko sta šla po nekem bregu, je Bohanec spodrsnilo in se je valil v dolino. Pri tem je tolkel z glavo ob kamenje. Ko se je spodal ustavil, je Draškovič opazil, da Bohanec iz več ran kri teče. Šel je hitro pomoč k nekemu bližnjemu sosedu, vendar pa je Bohanec, preden je prišla pomoč, umrl.

— **Vsled preobilo zavžetega žganja** je umrl v mariborski bolnici 54letni Jurij Nerač.

— **Ponarejene krone** krožijo na štajersko-hrvaški meji. Falzifikati so ogrskega kova in so narejeni iz svinca in cina ter jih ni lahko spoznati od pravih.

Koroško.

— **Velik požar v Špitalu ob Dravi.** V petek zvečer je izbruhnil ogenj v gospodarskem poslopu gostilničarja in posestnika »Tatenwirta« v Špitalu. Ogenj je bil kakor vse kaže podtaknjen. Požar se je širil tako naglo, da so le z največjo težavo rešili nekoliko opravil in živino. Pogorelo je gospodarsko poslopje, hiša z gostilno in nov plesni salon. Gotovo bi bil požar zahteval več žrtev, da niso bile strehe sosednih hiš pokrite s precej debelo plastjo snega. Škodo cenijo čez 30.000 K — približno toliko znaša tudi zavarovalnina. Ogenj je bil, kot že omenjeno, skoro gotovo podtaknjen, toda o zločincu nimajo do sedaj še nobene sledi.

Goriško.

— **Nabrežinska podružnica kamnarskih delavcev** naznanja, da se vrši važen shod v četrtek, 12. decembra, ob 6. zvečer v društvenih prostorih. Nadejamo se, da bo shod z ozirom na važnost, dobro obiskan. Odbor.

Delavčev delež na dobičku.

Angleški kapitalisti so zadnji dve leti posvečali precej pozornosti sistemu, ki bi delavcu zagotovil delež na dobičku. K temu jih je privelo nemirno gibanje med angleškim delavstvom. Na Angleškem životari ta sistem že skoraj devetdeset let, a prav ponižno. Zahteve delavstva hočejo kapitalistični teoretiki na ta način »zadovoljiti«, da so predlagali kapitalistom, naj priznajo delavstvu, da ga pomire, del njihove mezd kot delež podjetnikovega dobička. Angleška vlada je pravkar izdala poročilo o podjetjih, v katerih dobivajo delavci delež od dobička. Po tem poročilu je razločevati dve vrsti udeleževanja: istiniti delež od dobička in sistem delavcev zadržnikov. Prvo vrsto označuje poročilo takole: »Delodajalec se pogodi z nastavljenici, da dobe kot delno odškodnino za svoje delo in kot doklado k mezd trdno določen delež podjetnikovega dobička.« O sistemu delavcev zadržnikov pravi poročilo: »Delavci dobi delež od dobička in pusti dobiček ali pa del dobička v podjetnikovem kapitalu; na ta način dobi navadne pravice in odgovornosti posestnika akcij.«

V letih od 1829 do 1865 je bilo na Angleškem samo eno podjetje, pri katerem so dobivali delavci delež od dobička. Od tega časa pa je naraslo število teh podjetij na 299, a od teh je opustilo ta sistem že 166. Sedaj je 133 najrazličnejših obratov, v katerih je uveden ta sistem. 55 odstotkov teh obratov je uvedlo delež na dobičku šele v zadnjih desetih letih. V teh podjetjih je zaposlenih 106.189 delavcev, od katerih je 57,3 odstotkov udeleženih na dobičku. Od teh 133 obratov ni nič manj kakor 33 plinar z 28.246 delavci. Iz teh števil je razvidno, da trpi sistem udeležnja na dobičku na precejšnji »umrljivosti«. Poročilo pove, da se je opustil sistem v dveh petinah od 166 obratov zaradi tega, ker se niso izpolnile nade, s katerimi se je uvedel sistem. Povprečni delež na dobičku je znašal leta 1911 5 in pol odstotkov mezd, prav toliko je znašal tudi delež v dobi od 1901 do 1911. Žal, da poročilo ne pove, ako so dobivali delavci tudi kraju odgovarjajoče mezd. Ali če bi bilo prav temu tako, je vendar delež na dobičku kaj borna odškodnina za to, da so se odrekli ti delavci vsem prednostim strokovne organizacije.

Prav očitno je, da je delavčev delež na dobičku le prekan manever podjetnikov, da plačujejo nižje mezd. Sistema se zlasti oprijemljejo podjetniki, katerim ne uspeva obrat povoljno ali pa ki imajo malo odporno delavstvo. Na to kažejo zlasti sledeča dejstva: Niti enega podjetništva s tem sistemom ni najti med izbrano organizirano rudokopno industrijo. Več kot polovica od 166 podjetij je opustilo sistem, ker je trgovski promet nepovoljen in ni bilo dobička, da bi ga razdelili. Da je toliko plinar med podjetji, ki razdeljuje dobiček, je vzrok v tem, da so plinarne na Angleškem monopolizirane.

Da se je sistem obdržal v ostalih podjetjih je razlagati s tem, ker podjetnik zabranjuje delavstvu, da bi svoje zahteve uveljavljalo. Za to so nam najboljši dokazi sodbe nekaterih podjetnikov, priobčene v vladnem poročilu. Poslovodja gospe Wantagove, ki ima 5000 akrov obsegajoče posestvo, piše: »Menim, da je izplačevanje premije glavni vzrok, da nismo imeli nikdar sitnosti z delavci na posestvu.« Tvrdba Clarke piše: »Raynatelji so večinoma zadovoljni s sistemom. Najuspešnejši rezultat, ki smo ga dosegli z upeljavo tega sistema, je soglasje med tvrdko in nastavljenici. Nikdar se ne čuje o staveh ali kaj sličnemu.«

Te kapitalistične sodbe so dovelj jasen razlog za to, da angleške strokovne organizacije dosledno odklanjajo sistem deleža na dobičku. Ta sistem je prav tak, kakor sistem onega prebrisanca, ki je navezal oslu snop sena tako pred nos, da ga ni mogel doseči, a spodbudil ga je pa le k hitrejši hoji.

Trst.

— **Požari.** V nedeljo je dvakrat začelo goriti v gozdu nad Barkovljami, pa so domačini pogasili ogenj brez mestnih gasilcev. — Ob šestih zvečer je začelo goriti v hiši v ulici Besenghi, kjer je zgorela omara z obleko. Škode je 400 K. Ogenj je nastal vsled nepravilnosti služkinje. Kmalu nato je začelo goriti v stanovanju inženirja Vitalinija v ul. Vintore St. 3. Maček je prevrnil svetilko in vnela se je v bližini se nahajajoča obleka. Škode je bilo 600 K.

— **Poizkušen samomor.** V nedeljo zvečer je skočila s pomola sv. Karla v morje 40letna Marija Oraš. Pristaniški pilot jo je s pomočjo policijskega stražnika potegnil iz vode. Z vozom rešilne postaje so Oraševo prepeljali v bolnišnico.

— **Otroka je zapustila.** Frančiška Bujas, stara 31 let, žena pomorske kurjača, stanujoča v ulici Scorzeria št. 18, je v petek pustila svojo petinpolletno hčerko v stanovanju in izginila. Neka usmiljena soseda je vzela dekletce k sebi. Policija je uvedla preiskavo.

1,000.000 vinarjev

:: za tiskovni sklad »Zarje« ::

51. izkaz:

Na spravnih konferenci v Zagorju 1. dec. 1912 886 vln, Ponderak v Trbovljah 50 vln, neimenovane v tob. tovarni 134 vln, Babnik 40 vln, nabrano v veseli družbi ameriških socialistov in kranjskih sodrugov v gostilni pri Bevcu 350 vln, Pušar 17 vln, v debati našega sodruga J. Petriča se je pri Deberšaku v Sp. Šiški nabralo: Reberšak 50 vln, Trojar 49 vln, Cibej 20 vln, Medved 20 vln, Nedoma 20 vln, Papež 10 vln, nabrano po sodr. Turku: Catež 40 vln, gosp. Polšak 100 vln, soc. demokratični nasprotnik 20 vln, neimenovan 11 vln, ga. Catež 50 vln, Turk 12 vln, Babnik 20 vln, na obnem zboru konsumnega društva v restavraciji Južni kolodvor nabral sodr. Hlebš: Er. Wroman 100 vln, A. Zugwitz 100 vln, ko sem delo dokončal bodem vedno Zarjo bral 100 vln, J. Ššek 40 vln, I. Štravs 100 vln, neimenovan 40 vln, Delič 200 vln, Cimermančič 100 vln, I. Celarc 100 vln, J. Zupan 100 vln, Magister 40 vln, Svigelj 40 vln, Lombar 40 vln, Tasoti 60 vln, Brodar 50 vln, Kandler 40 vln, A. Komac 20 vln, Lukanc 40 vln, J. Oblak 40 vln, Bukovnik 40 vln, Hlebš 100 vln, Hrovat 40 vln, Jezovnik 40 vln, Vonečina 40 vln, Kandla 20 vln, Minarič 50 vln, Pintar 10 vln, Fr. 10 vln, Jenčič 10 vln, Urbančič 40 vln, Smolej 40 vln, I. Golosič 60 vln, I. Kurik 40 vln, Fr. Babšek 40 vln, S. Jurčič 60 vln, Vrhunc 20 vln, Romanič 60 vln, Pajer 60 vln, Colnar 10 vln, Klemenčič 50 vln, Bittner 20 vln, Dražil 60 vln, Buda 40 vln, Urlep 40 vln, Kristan 100 vln, Udovč 60 vln, Rudolf 40 vln, Svetlin 100 vln, Vadnal 30 vln.

Skupaj 228616 + 4640 = 233256 vln.

Vestnik organizacij.

Podružnice »Vzajemnosti« in druge organizacije, ki hočejo kolportirati »Družinski koledar«, naj ga brž naroče, da ga dobijo pravočasno. Koledar je zelo obsežen in ima mnogo poučne in zabavne vsebine. Naroča se pri »Vzajemnosti« v Ljubljani.

Plesne vaje »Vzajemnosti« v Ljubljani se vrše vsako nedeljo in praznik od 3. popoldne do 7. zvečer v mali čitalniški dvorani v »Narodnem domu« (nad glavnim vhodom). Pristop imajo članice in člani ter po njih vpeljeni gostje. Pristopilca je prav nizka. Vabl se na obilen postoj.

Šišenska podružnica »Vzajemnosti« naznanja vsem članom, da se mesečni prispevki obračunavajo lahko vsako nedeljo od 11.—12. dopoldne v društveni sobi želez. podružnice, Kolodvorska cesta 56, I. nadst. desno, nad prodajalno konzumnega društva. Prispevki pa se sprejemajo tudi vsak dan v prodajalni konzumnega društva.

V Šiški se je prijavilo več sodrugov, ki bi se radi poučevali v petju. Ako bi se zgledalo zadostno število sodrugov, ki bi imeli veselje do petja in do rednega obiskovanja pevskih vaj, se namerava ustanoviti pevski zbor pod okriljem šišenske »Vzajemnosti«. Prosimo torej vse sodrugi, ki jih veseli petje, da se zgledajo v najkrajšem času v prodajalni ali pisarni konzumnega društva, v Spod. Šiški, Kolodvorska cesta 56.

Semertja.

Mark Twain je dobil v osebi turškega velikega vezirja hudega in neprekosljivega konkurenta.

Če bi bil gospod vezir živel na Grškem v času grško-rimljanske dekadence, bi mu bili še živemu postavili spomenik. Humor gospoda vezirja je po vsej pravici vreden občudovanja sedanjih in bodočih dob.

Bon mot, ki ga je napravil turški vezir, pove v zgodovinskem momentu na turškem več, nego vse pisarjenje evropskih, ameriških in slovenskih dopisnikov narodniističnega časopisja.

Na čataldžinski črti se zbirajo zadnji ostanki turške vojne. Zmagovalci usilijo Turčiji premirje. Komaj se ji posreči ohraniti si kotiček na starem ozemlju strohnele Evrope. Dolgovi razjedajo državo; po državnih blaginjah se krade po ... evropsko. Kolera razsaja. O sultanu že vladni listi pravijo, da mu niso prirojene vladarske sposobnosti; no, in gospod veliki vezir, kaj pravi k temu?

V Sv. Sofiji je velika maša v čast kraju. Ves Carigrad je na ulici. Nevarnost preti od vseh strani. Slišati je pokanje topov sovražne armade ob čataldžinski črti. Gre za eksistenco Turčije. V razkošni kočiji se pripelje sultan pred Sv. Sofijo. »Čvet« države je že zbran v svetem hramu. Veliki vezir bo sedaj izpregovoril čudapolno in usodno besedo, ki naj reši ali pogubi Turčijo.

Ali bo vezir proklamiral sveto vojno, da se bo krščanska kri nekrščanskih kristjanov pretakala v potokih po carigrayskih ulicah? Bo priporočal premirje ali vojno? Bo preklinjal ali blagoslavljal?

Neumnost! Gospod veliki vezir, ki čita evropsko vladno časopisje, se spozabi trenutno, da je Turek in reši situacijo po ... evropsko. Memorira pripravljeni krasno zaokroženi govor: »Veliki sultan! V imenu presrečnih Tvojih državljanov, katere je usoda oblagodarila s Tvojo modrostjo in človekoljubnostjo in v imenu večnega, za zlato dobo blagostanja, napredka, domoljubja in zmag, ki nam je dano živeti, Ti izrekam svoje ... čestitke.«

Ko sem čital govor v listih, sem ... enkrat pazno prečital imena mesta in oseb, ki ne govorijo to kak ... ministrski predsednik v Rusiji ali kje bližje?

Veliki vezir »čestita« sultanu za »zlato dobo« na Turškem.

Toliko zdravega humorja ni niti v — slovenskem kmetu.

Viktor Hugo je rekel, da niso v bitki pri Waterloo zmagali ne Francozi, ne armada združenih držav. Zmagal je Chambrone, ki je v usodnem trenutku izrekel znano — ne-dehtečo besedo.

Potemtakem smemo opravično trditi, da je na Turškem zmagal — humor velikega vezirja. gh.

Žepni koledar za 1913 je ravnokar izšel.

Naroča se pri zaupnikih pri upravi „Zarje“ v Ljubljani. — Cena 1 K, po pošti 10 vin. več.

Državni zbor.

Dunaj, 10. decembra.

RODBINSKE PODPORE V SLUČAJU MOBILIZACIJE.

Zbornica je danes končala generalno razpravo o edinem popularnem vojaškem načrtu od treh mobilizacijskih predlogov o podporah rodbinam mobiliziranih oseb. V podrobni debati, ki se konča v četrtek — v sredo ne bo plenarne seje, ta dan bo posvečen delu v odsekih — je govorilo nekaj manjšinskih poročevalcev. Med njimi tudi sodr. Winarsky, ki je priporočal več koristnih izprememb.

Na koncu seje je posl. sodr. Schummeier urgiral svojo izročitev sodišču zaradi razžaljenja dunajskega župana, da zadeva ne zastara, kar bi bilo g. Neumayru najbrž hudo všeč.

Sodrugi Winarsky omenja v svojem manjšinskem poročilu, da so vse poboljške zakona, kar jih je odsek sprejel, sprožili socialni demokrati. Vzlic tem poboljškom pa se bremena prebivalstva še niso zmanjšala. Socialni demokrati predlagajo zatorej izpremembo § 4., ki določa višino podpor, in zahtevajo, da lobivajo žene po 40 %, otroci po 20 %, sirote po 25 % in ostali rodbinski člani po 15 % možnevega dohodka. Socialni demokrati hočejo tudi preprečiti oškodovanje upravičenih rodbinskih članov za slučaje, da so pozvanci pred smrtjo odpuščeni od aktivne službe. Nadalje predlagajo socialni demokrati, da se podaljša reklamacijska doba na eno leto. Socialni demokrati hočejo postaviti meščanske stranke na poskušnjo, ali hočejo dati prebivalstvu, kar mu gre. (Pohvala.)

PREDLOGA O VOJNI TLAKI V JUSTIČNEM ODSEKU.

Justični odsek je danes končal generalno razpravo o zakonu, ki uvaja vojno tlako. Ruski poslanec Kurilowicz je opisoval bedo, ki so jo v Galiciji doslej povzročile vesti o vojni. Trgovina in obrt je udarjena, kmetje prodajajo svoja posestva. Nemški klerikalec Schlegel se navdušuje za vladno predlogo, ki nalaga prebivalstvu težka bremena. Član poljskega kola dr. Lisiewicz smatra kritiko vladne predloge yobče za opravičeno in želi, da se vlada pri takih važnih zakonih v bodoče najprvo sporazume s parlamentarnimi strankami. Vladni Romun Isopescul - Grecul ne more prehladiti vladne predloge in izjavlja, da bi glasoval zanj tudi brez izprememb. Če bi bili sami taki patriotje v zbornici, bi bilo ministrom prijetno na svetu! Češki radikalec Hübschmann graja, da ni pri tako važni razpravi justičnega ministra. Češki radikalec Fuchs ponavlja staro sleparstvo in predlaga resolucijo, pozivajočo vlado, da v teku enega leta predloži boljši zakon. Poljski socialist sodr. Liebermann omenja, da je vojna hutskerija rodila v Galiciji veliko bedo. Mlini so ustavili svoje delo, ker kmetje zadržujejo svoj pridelek; nad 20.000 mlinarjev je brez dela. Banke odpuščajo kredite, vse gospodarsko življenje zastaja. Govornik upa, da se obrani mir, vzlic temu da ga je vladno časopisje uvrstilo med patriotske vojne hutske. (Veselo.) Češki separatist Witt je prav temeljito razcefral klerikalni švin del barona Fuchsa.

Pri glasovanju je bil odklonjen Liebermannov predlog, ki poziva vlado, da v teku osmih dni predloži nov zakon. Prehod na podrobno razpravo je bil sklenjen s 13 proti 8 glasovom. Proti prehodu v podrobno debato so glasovali poleg socialnih demokratov le še Rus Kurilowicz, češki radikalec Hübschmann, Ofner in oba Poshna. Slovenski klerikalec je hrabro glasoval z vlado.

Prihodnja seja bo jutri.

STURGHKHOVE GROZNJJE.

Na seji klubiških načelnikov je sodr. Seitz ugovarjal od predsednika predlagani sočasni generalni razpravi o zakonskih načrtih za vojno tlako in za nabore konj. Taka razprava bi bila navadna farsa.

Ministrski predsednik grof Stürgkh vztraja na čim hitrejši rešitvi vladnih predlog. Parlament je imel za svoje delo dovolj časa. Ako bi zbornica poskušala vladni načrti še nadalje izpreminjati, bi s tem pokazala, da neče delati. O uradniški službeni pragmatiki pravi ministrski predsednik, da vlada ne more odnehati od „junktima“ z malim finančnim načrtom, zlasti z ozirom na vnanji položaj, ki je finančne razmere še poslabšal. Službene pragmatike brez finančnega načrta vlada ne predloži v sankcijo.

Sodr. Seitz ugovarja proti popačenju službene pragmatike od strani gosposke zbornice in poudarja, da morajo uradniki še pred novim letom priti do svojih pravic. Odločno protestira proti Stürgkhovim grozljam, ki le ovirajo parlamentarno delo.

Predsednik naznani dnevni red bodočih plenarnih sej: Drugo čitanje rekrutnega konfingenta. Zakon o naboru in o vojni tlaki. Začasen poslovnik. Imunitetni slučaji in eventualno še društveni zakon.

IZ BRAMBNEGA ODSEKA.

V brambnem odseku je bila razprava o zakonu glede dobave konj in vpreg. V debato so posegli socialni demokrati poslanci Daszynski, Resel in Leuthner. Prvi je ostro grajal zakon, ki dela izjemo za konje na dvoru, a jemlje kmetu zadnje živinčje. Resel zahteva, da se sprejme tudi v ta zakon določba, da velja le v slučaju vojne in vojnega ogroženja. Referent Haller (Pollak) je predlagal, da naj se sprejme zakon nespremenjen. Potem se je pričelo glasovanje. Izpreminjalne predloge so stavili le socialni demokrati in češki radikaleci. Vse te predloge je večina odklonila in predloga je bila sprejeta z veliko večino.

IZ PRORAČUNSKEGA ODSEKA.

V proračunskem odseku je Dulibić govoril tri ure in uprizoril običajne obstrukcijske manevre. Šepetal je svoj govor, da ga niti najbližje stoječi niso razumeli, kadil je med govorom smotko in se pomenjkoval s prijatelji. Proti osmi uri je bila seja končana.

Razkrita protisocialistična zarota v Ameriki.

V Girard Kansas, izhaja socialistični tednik »Appeal to Reason«, ki ima nad 736.000 naročnikov. Ta list je bil že od začetka bodeč trn v peti kapitalistične vlade. Kako tudi ne, saj je list neustrašno bičal in žigosal vse one, ki so odgovorni za ostudno gnoblo današnje človeške družbe. Zlasti veliko zaslug si je ta list iztekel z razkrivanjem najskandaloznejših razmer v raznih državnih institucijah, v ječah, na sodiščih itd. Zaradi tega je vlada neprestano stregla po življenju temu neustrašnemu bojevniku za pravico. Tirala je njegove urednike in lastnike čisto pred sodišče, a ker so se strogo držali resnice, jim vlada ni mogla do živoga.

»Appeal« je pred nekaj tedni razkril obsežno protisocialistično zaroto, pri kateri so soudeleženi številne znane privatne in vladne osebe. Ta zarota je imela namen najprej uničiti ta list, potem pa se lotiti drugih socialističnih publikacij — kar pa pač priča, da imajo višji gospodje velik strah pred socializmom.

Najvažnejša oseba pri razkritju je neki A. W. Lovejoy, ki je izdal izjavo, iz katere so razvidne vse ostudne podlosti in lumparije od kapitalistov najetih vladnih hlapčev. Lovejoyu je zvezni oddelek za pravosodje naročil, da naj na kak način dobi obtožilni material proti »Appealu«, ako bi pa drugače ne šlo, naj se ta material fabricira iz laži. Vlada se je na vsak način hotela iznebiti urednikov tega lista: Fred D. Warren, Wayland, E. V. Debsa ter C. Y. Phiferja.

Iz procesa bratov Mc Namara znani delavstvu sovražni časopis »The Los Angeles Times« je imel prinesiti prve dni v decembru obsežno gradivo in hude obtožbe o »Appealu« in njegovih urednikih. Na podlagi teh obtožb je nameravala vlada začeti obsežno preiskavo zoper nje ter jih na podlagi ponarejenih in izmišljenih dokazov poslati v dolgoletne ječe.

Lovejoy je dalje izpovedal, da mu je vladni detektiv Dueberg, ki je bil poslan v službo lokalnim oblastem v Kansas, rekel sledeče: »Bogati in vplivni možje iz vseh delov republike, od Atlantika do Pacifika, so prispevali znatne vsote denarja za protisocialistično propagando in za preganjanje vsega socialističnega časopisja, zlasti »Appeal to Reason«. V tej zaroti so soudeleženi razni industrijski magnati in sovražniki delavcev kakor: Otis, Gleed, Mc Cormick, Bird itd., poleg teh so zraven tudi nekateri duhovniki ter številni vladni koritarji.

Nadalje piše o vsej zadevi Lovejoy: »Duhovnik Pompeney mi je povedal, da je prišel v okraj Crawford z namenom, da bo uničil »Appeal«. Na dan 1. oktobra mi je Pompeney naznanil, da me želi videti distriktni pravdnik. Dal mi je tudi 10.000 dolarjev za stroške v Topeko ter priperočilo pismo na distriktnega pravdnika Harry J. Bona, ki je bil obveščen o mojem prihodu ter me je že pričakoval.

Po par opazkah sem vprašal Bona, kaj želi od mene. Povedal mi je, da hoče obtožbe zoper Warrena, Debsa, Waylanda ter Shepparda ter tako te »zapeljivce« ljudstva spraviti za jetniško ozidje. Povedal mi je, da je pred kratkim obiskal Washington, kjer se je posvetoval s predsednikom Taftom ter zveznim pravdnikom Wickershamom, kako zatrei »Appeal to Reason«. Temu naj bi sledila prosekucija drugih soc. časopisov. Do pred kratkim ni bilo nikakega denarja za ta namen dovolj skupaj.

V pogovoru, kako dobi ves obtožni material, je Bona rekel, da naj se poslužem dikto-grafa (stroja, ki posluša in pove, kar je slišal.) Zahteval je tudi, da je z raznimi okolnostmi prisiliti J. M. Lasaterja, Pittsburg, Kans., ki je bil svoj čas pismonoša in ki je bil pri zadnjih volitvah izvoljen za uradnika sodišč, v to, da bo pomagal pri zaroti.

Dueberg mi je nasvetoval, da naj pregovorim Lasaterja, ki naj izpove, da sta ga Wayland in Warren najela za jemanje pism na pošti v Pittsburgu ter donajanje njihove vsebine. Lasater naj bi za to delo dobil odškodnino. Ako bi se pa drugače ne dal pregovoriti, za to delo, naj mu zagrozim, da ima vlada važne dokaze zoper njega, na podlagi katerih ga bo poslala v ječo za več let. Ako pa se hoče rešiti, se mora udnjati vladi v službo!

Dueberg me je tudi vprašal, če sme dikto-graf nastaviti v moje stanovanje, kamor naj bi jaz payabil Lasaterja. Ako bi pa ta ne govoril tako, da bi mogla vlada porabiti njegove izjave, bo Dueberg najel človeka, ki bo znal Lasaterja oponašati. Ta človek bo potem govoril, kakor

vlada želi, da bi Lasater govoril. Na enak način je vlada hotela tudi Appealovega urednika Phiferja. Povedal mi je tudi, da je bilo uslužbenkam telefona naročeno, da prisluškujejo, kaj govore ljudje pri »Appealu«.

Dueberg in Pompeney sta mi tudi naznaila, da namerava vlada Waylanda obdolžiti nečastnih dejanj z ženskami, Natančnejših podrobnosti o tem ni pojasnil.

Iz drugih virov se je tudi dognalo, da so vladni detektivji vedno zasledovali vse Appealove urednike več mesecev.

Ta satanska gonja zoper »Appeal« je zahtevala svojo žrtev. Zaradi brezmejnih lumparij od strani vladnih hlapčevov proti »Appealu« se je ustrelil lastnik tega lista Wayland, potem ko je dokončal razkritje do skrajnosti sramotne zarote. Njegova vest je bila čista in nedvomno bi zadal še marsikak hud udarec kapitalizmu, a odkar se mu je pred letom ponesrečila žena, njegov duh ni bil več tako prožen in svež. Neka mrklkost se ga je lotila tedaj in ga ni pustila do zadnjega. Wayland je bil eden najboljših urednikov v Ameriki.

Zadnje vesti.

Premirje na Balkanu.

URADNA POTRDI TEV DEMISIJE VOJNEGA MINISTRA IN ŠEFA GENERALNEGA ŠTABA

Dunaj, 10. decembra. Oficijalno potrjujejo demisijo vojnega ministra Auffenberga in šefa generalnega štaba Schemue. Cesar je sprejel demisijo.

NOVI VOJNI MINISTER.

Dunaj, 11. decembra. »Vojaška korespondenca« javlja, da je feldcagmajster vitez Aleksander Krobotin že imenovan za vojnega ministra.

MIROVNA POGAJANJA.

Carigrad, 10. decembra. Turški pooblašenci Rešid-paša, general Salih-paša, Osman Nizami-paša. Ali irza in tajnik Rešid-Safet so odpotovali čez Konstanco v London.

Pariz, 11. decembra. »Echo de Paris« poroča, da bo ministrski predsednik Poincaré sprejel črnogorske in srbske delegate, ki potujejo v London. Ministrski predsednik bo sprejel tudi zastopnika Grke, Venizelosa.

KONFERENCA POSLANIKOV.

Budimpešta, 11. decembra. V dobro informiranih krogih trdijo, da se bo udeležil konference poslanikov razen avstrijsko-ogrškega poslanika v Londonu grofa Mensdorffa tudi bivši skupni finančni minister Burian. Grofu Mensdorffu niso razmere na Balkanu tako dobro znane, da bi lahko na konferenci zastopal avstrijske interese.

Berlin, 11. decembra. V tukajšnjih diplomatičnih krogih ne pripisujejo konferenci poslanikov posebne važnosti, vendar pa pričakujejo soglasno izjavo velesil za samostojno in nerazdeljeno Albanijo ter za določitev mej Albanije proti Srbiji in Grški. S tem bi Srbiji stališče Evrope na nedvoumen način pokazali in bi vprašanje jadranskega pristanišča ne prišlo niti na razpravo. Da se doseže ta rezultat, je največ odvisno od pritrditve Rusije. Obnovitev trozveze v sedanjem trenutku dokazuje, da Avstrija in Italija vztrajata pri skupni formuli glede Albanije. Ako bi se Albanija porazdelila, tedaj bi bilo s tem skladenje razmerje med Avstrijsko-Ogrsko in Italijo.

Pariz, 11. decembra. Konferenca poslanikov bo zborovala skoraj gotovo pod predsedstvom Greya v Londonu. Konferenca ne bo storila odločilnih sklepov, temveč bo imela le pripravljalni značaj. S tem je ustrezno želji Avstrije in Nemčije, ki sta konferenci pritrđili le pod tem pogojem, da se gotova vprašanja ne rešijo proti njihovemu naziranj. Konferenca se bo omejila na to, da formulira ona vprašanja, ki jih bo Evropa rešila pozneje definitivno. Predvsem bo pripravila revizijo dogovorov med balkanskimi državami. Orientalna finančna vprašanja bodo izključena, ta vprašanja se bodo obravnavala v Parizu s sodelovanjem finančnih krogov posebej.

DANEV V BUKAREŠTU.

Bukarešta, 11. decembra. Danevov obisk v Bukareštu je imel v prvi vrsti informativen namen glede želj Rumunije. Danev je tukaj izrazil mnenje, da ser prično pogajanja med Bolgarijo in Rumunijo šele po sklenjenem miru. V Bukareštu pa silijo na takojšnjo rešitev.

Bukarešta, 11. decembra. Po enodnevnem bivanju se je odpeljal Danev v ponedeljek jutraj na Dunaj, kjer se bo sestal z Berchtoldom. Iz Dunaja se odpelje v Berlin, kjer bo konferiral s Kiderlen-Waechterjem. Od tu se odpelje v London.

GRŠKO BRODOVJE.

Carigrad, 11. decembra. Čete, ki jih je izkrcalo grško brodogrje v Galipoliju, so osvojile v nedeljo obrežno utrdbo Sedulbaha, kjer so razvili grško zastavo in osvojili še več utrdb v notranjosti.

TURŠKO BRODOVJE.

Carigrad, 11. decembra. Turško brodogrje iz Črnega morja je dobilo povelje, da naj pluje v Egejsko morje. Štiri torpedovke, ki so bile zasidrane pri Maidasu, so odplule v Smirno.

Carigrad, 11. decembra. Križarka »Hamidie«, ki so jo bolgarske torpedovke močno poškodovala, še ni popravljena. Popravila bodo trajala še nekaj tednov. Škodo cenijo na 25.000 funtov.

POROČILA O STRAHOTNEM KLANJU V VOJNI.

London, 11. decembra. »Daily Telegraph« prinaša brzojavko svojega dunajskega poročevalca dr. Dillona, ki pravi, da bodo v nakraj-

šem času razkritja o stražnem klanju zbudila pozornost po vsem svetu. Razkritja bodo precej otmelnela slavo balkanskih kristianov. Dilton je dobil iz Carigrada in Bukarešta poročila o nečloveškem klanju krščanskih vojakov v okolici Soluna. Vojaki so grozno gospodarili med neoboroženim mohamedanskim prebivalstvom. Dilton pristavlja, da se bodo podrobnosti kmalu izvedele, ker so konzuli vevlasti svojim vladam že brzojavili vse dogodke.

TURŠKI VOJNI VJETNIKI.

Solun, 10. decembra. Iz Soluna so odposlali zopet 3000 turških vojnih vjetnikov na Grško. Tukaj je ostalo le še neznatno število ujetih vojakov. Oficijalno razglajajo, da je bilo vseh vjetnikov 25.000 vojakov in 1000 oficirjev. Aretirane orožniške oficirje so izpustili. 200 mohamedanskih družin, ki so pribežale ob začetku vojne v Solun, so odpotali v domovino, a vedno je še v mestu 25.000 beguncev. Več imenitnih mohamedancev je dobilo grozilna pisma in zahtevo, da naj izroče denar. Oblasti so uvedle preiskavo.

OMEJITEV IZSELJEVANJA.

Budimpešta, 11. decembra. Uradni list prinaša odredbo, s katero se ustavi začasno z izdajo potnih listov osebam, ki še niso popolnoma zadostile vsem vojaškim dolžnostim. Druga odredba pa prepoveduje izseljevanje osebam, ki so sposobne za vojno, za eno leto.

IZ OGRSKE DUME.

Budimpešta, 10. decembra. Večje število opozicijskih poslancev je danes uprizorilo običajno demonstracijo pred parlamentom. Tisza je otvoril sejo ob 11. dopoldne. Na dnevnem redu je ustanovitev parlamentarne straže. Poročevalec Rakovsky, ki na dolgo in široko utemeljuje »potrebo« straže. Predlogo sprejme zbornica v splošnosti in v details. Potem se prične razprava o proračunu justičnega ministva.

Novice.

* Patriotsko cvetje. V svarilo vsem patriotom priobčujemo sledeči oglas iz »Deutsche Kunst- und Antiquitäten post«:

Za muzeje in nabiralce!
Otroške srajčice cesarja
Viljema I. iz leta 1802.
z začetnicami. Pristnost
zajamčena. Cena 120 Mk.
Ponudbe na ... Iserlohe..

Poizvedeli smo, da so bile srajčice — na nekaterih mestih so se poznali še sledovi — takoj prodane za visoke cene do 1000 mark. Odslej plenit in družega perila kronprincev najbrž ne bodo nič več prali, temveč jih s sledovi vred prodajali kot dragocene patriotske relikvije.

Prepovedana čarovniška pijača ljubezni. Posebna prepoved je v zadnjem času vznemirila madriške dame. Nobena ženska na svetu ni namreč tako udana vrazam, kakor ravno Španka in kar se tiče ljubezni, ne pozna niti vraža nikjer mej. Preteklo leto so »čarale« na Španskem zaljubljene ženske tako korenito, da so se začeli tudi možki o tem pritoževati in v poslednjem času se je izdala v tej smeri stroga prepoved. Neki pesnik pravi, da je moč ljubezni v vseh krajih ista, toda na Španskem vlada v ljubezni še večja rafiniranost kakor kje drugod. Da, tudi žene iz inteligentnih krogov verjamejo čarom, s katerimi se lahko ljubezen vzbudi in zgubljena ljubezen zopet pridobi. In tudi v slučaju, da se zaljubljen par naveliča drug drugega, pripomorejo čari, da se ljubimsko razmerje razdere. Čar ljubezni ponavadi deluje samo v prisotnosti osebe, na katero mora delovati, vendar pa lahko učinkuje tudi čez morje in čez deveto deželo. Španke rabijo največ pijačo ljubezni in mnogi, ki so uživali to pijačo, so postali blazni, divji ali pa silno melanholični. Da, tudi mrtvice posameznih udov človeškega telesa povzroči baje taka pijača. Po preiskavi se je dognalo, da gre tu res za življenju nevarne zmesi, katere napravljajo gotove ženske za drag denar. Te tekočine so znane pod tujim imenom »diabolina« t. j. hudičeve pijače, in kakor se je kemično dognalo, so napravljene z vanilije, mire in drugih strupenih rastlin. Namen teh pijač je bilo omejiti v gotovi meri voljo osebe, katere jih je izpila, in se udati močnejši volji ljubeče osebe. Razume se, da so tu delovali tudi še drugi pripomočki, katerim se je pripisovala čudežna moč. Ti so imeli vsaj to dobro lastnost da niso nikomur škodovali. Tako so dajale dame ljubljenu možu neopažno voščeno srce ki so ga krstile z njegovim imenom. Dokler nosi mož pri sebi tako srce, mora kar goreti ljubezni do darovalke. Sedaj pa so bili vsi ti pripomočki za pridobitev ljubezni strogo prepovedani in policija pridno zasleduje ženske, ki so vse te pijače delale. Španskim damam se zato odpira žalosten pogled v bodočnost in izmišljujejo si nove pripomočke, da dosežejo ljubezen mož.

* Alkohol in napredovanje v šoli. Zdravnik dr. Meyer piše v mesečniku »Gute Gesundheit« sledeče: Več učiteljev in šolskih ravnateljev je raziskovalo razmerje med uživanjem alkoholnih pijač in napredovanjem v šoli. Največkrat so razločevali pri tem tri skupine: otroke, ki so napredovali dobro, zadostno in nezadostno. Vsakokrat se je jasno videlo, da je oni šolar tem uspešnejše napredoval, čim manj alkoholnih pijač je zavžival. Otroci, ki so redno pili, so skoraj vsi nezadostno napredovali. Šolskim otrokom se ne sme dajati niti najmanjše množine alkohola. Alkohol uničuje otroško dušo in telo.

* Mesto vdov. V Charlottenburgu pri Berlinu tvori pretežno večino prebivalstva žensktvo. Mesto se prav lahko nazivlje »mesto vdov«, ker število vdov in ločenih žen je v tem mestu neprimerno visoko. Po ljudskem številu iz leta 1910 je bilo v tem mestu 29.240 več žen kakor moških. Od teh je bilo 14.543 vdov in

B. Götzl, Ljubljana

Mestni trg št. 19. — Stari trg št. 8.

Brez konkurence!
Krasne novosti jesenskih oblek in površnikov domačega izdelka. Za naročila po meri največja izbira tu- in inozemskega blaga.
Solidna postrežba. **Najnižje cene.**

1481 ločenih. Vdovcev je bilo le 2358 in ločenih moč le 593. Največ ločenih žen je v starosti od 30 do 35 let, med tem ko je starost ločenih mož 50 do 60 let.

*** Volja in igrače.** Iz Londona poročajo: Balkanska vojna je tako zelo navdušila angleške otroke za vse, kar je z vojno v zvezi, da so morali izdelovalci igrač, ki so imeli za božič že velike zaloge igrač, v zadnjem trenutku zaposliti celo armado delavcev, da izdelajo nova naročila. Največji angleški tovarnarji so dobili te dni pred vsem naročila na vojne igrače. Igrača, ki jo že sedaj prodajajo, se imenuje »poraz Turkov«. Bolgarski in turški vojak, oborožena z bodalom, si stojita nasproti. Če se navije enkrat pero, tedaj se pripravi Bolgar, da se vrže na Turka; če se navije trikrat drugo pero, tedaj se pa skuša Turak braniti. Končno pa pade majhni osmanski vojak na tla in zmagoviti Bolgar se vrže nanj. To igračo kupujejo sedaj na Angleškem v velikih množinah.

*** Žalosten izkaz.** Med preteklimi osmimi meseci tekočega leta je bilo v Združenih državah severnoameriških po ravnokar izdanem poročilu rudarskega urada usmrčenih 1453 delavcev v premogovnikih. Izredno veliko število so povzročile katastrofe, ki so zahtevale vsaka mnogo žrtve. Od navedenih slučajev jih odpade 600 na Pennsylvanijo in 273 na West Virginio.

*** Vsa občina prestopila k protestantizmu.** Občino Venelles pri Marseillu (Francosko) je obiskal leta 1909. velik potres, pri čemer se je zrušila tudi cerkev. Začeli so nabirati zbirko za novo cerkev v Venellesu, toda marseillski škof je sklenil in določil, da cerkev postavljena več kilometrov od Venellesa. Venelski prebivalci so proti temu protestirali. Ker pa je bil njihov protest neuspešen, je sklenila cela občina, da in corpore prestopi k protestantizmu in da bo postavila za nabrani denar protestantovsko cerkev. Dne 4. decembra t. l. so ono cerkev posvetili.

*** Požar vlaka v višini 70 metrov.** V New Yorku se je pripetila pretekli petek velika nesreča na najvišjem kraju visoko ležeče proge. Na železničnem tiru v višini 70 metrov sta trčila skupaj dva vlaka in zdrobljeni vozovi so se vneli. Tisoč ljudi je v veliki napetosti in razburjenju opazovalo požar. Železnični uslužbenci so sicer ogenj pogasili, toda izpod zdrobljenih vozov so potegnili 11 težko ranjenih potnikov. Več ljudi je tudi lahko ranjenih.

*** Kako se spravlja denar.** Kmetica Koreba iz Blanskega je iz strahu pred vojno vzela ves svoj denar — več tisoč kron — iz hranilnice in ga skrila doma za dimnik. Že čez par dni je denar izginil — ukradli so ji ga neznani tatovi. Plačilo neumnosti!

*** Vojna in pariški krojači.** V Parizu vlada veliko pomanjkanje krojačev — radi vojne na Balkanu. V pariških krojaških delavnicah je namreč delalo do 4000 Bolgarov, ki so takoj, ko je bila naznanjena mobilizacija, odšli v domovino in zamenili šivanko in škarje s puško in bodalom.

Delavsko gibanje.

= Mesečni shod ljubljanskih čevljarjev, ki se je vršil 1. decembra pri Leonu v Florjanskih ulici, je bil vključ s krajsim slabemu vremenu še precej dobro obiskan. Predsednik sodrug Sajovic je v prepričevalnih besedah poudarjal potrebo dobre organizacije, zlasti sedaj, ko čevljarji pomočnik zvečer še ne ve, če ne bo jutri že brez posla. Omenjal je nadalje, da bo skupina uvedla v kratkem strokovni poduk, ki je velike važnosti za vsakega čevljarja. Poduk se prične takoj, ko se priglasi zadostno število obiskovalcev. Nato je povzel besedo sodrug Zorč. Opozarjal je navzgor, da je treba pričeti z agitacijo tudi zunaj Ljubljane. Šiška, Vič, Glince, Rožna dolina in Moste, to so kraji, v katerih stanjuje mnogo čevljarjev, katere moramo pridobiti. V Ljubljani sami je še tudi precej pomočnikov, ki ne čutijo potrebe, da bi se pridružili svojim tovarišem; tudi te tovariše je treba poiskati ter jih privedi v organizacijo. Ko je predsednik sodrug Sajovic pojasnil še nekatere društvene zadeve z željo, da bodo dočim mesečni shod še bolj obiskan, je mesečni shod zaključil.

= Mesečni shod ljubljanskih mizarjev se je vršil v nedeljo 8. t. m. ob primerni udeležbi. Shod se je bavil v prvi vrsti z bodočo »Silvestrovo veselico«, ki jo nameravajo mizarji prirediti letos v Švicarji. Kakor vsako leto, tako se bo tudi letos razdelil več čistih dobičkov med onemogle mizarje ter njih vdove in sirote. Podružnici je veliko lažje na tem, da bo veselica v vsakem oziru dobro uspeha in je pričela že z vso vlogo s predpripravami. Izvolil se je veselčni odsek, ki je prevzel nalogo, da izvrši vse potrebno delo. Nato se je razvila debata o mladinski organizaciji, h kateri naj pristopijo vsi mizarjski, tapetniški in kolarški vajenci. Prispevke plača zanje organizacija mizarjev. Ker se bliža zaključek leta in bo treba voliti nov odbor, se je izvolila tudi komisija za sestavo kandidatov za bodoči odbor. Izvoljeni so bili naslednji sodruzi: Anton Nagode, Fr. Bizovičar, Iv. Hribar, Rupnik, Žehavc, Bradeško, Iv. Bizovičar, Hlebič, Kovč, Šloser, Goltes, Kelhar, Bezjak, Naglič, Slamnjak. K točki »Raznoterosti« je sodrug Zore opozarjal člane, da naj točno plačujejo prispevke, da se izognejo sitnostim, ki jih sicer čakajo, kadar zahtevajo podporo. Opozoril je tudi vse brezposelne člane na sklep podružnice, da se morajo vsak drug dan zglasiti v tajništvo v svrhu kontrole. Kdor ne upošteva tega sklepa, izgubi pravico do podpore. Opomnil je tudi vse one člane, ki bodo imeli ob koncu leta

knjižico z markami napolnjeno, da jo izroče blagajniku, da se jim preskrbi nova knjižica. Ko so se rešile še nekatere interne zadeve, se je shod zaključil.

= Umri je urednik nemškega strokovnega lista čevljarjev sodr. Ferdinand Fritsch, star 52 let. Bil je dolgo let član organizacije, ter bil jako delaven v njej. Takoj po ustanovitvi strokovnega lista je postal njegov urednik, ter ga urejeval do svoje smrti. Sodr. Fritsch je bil splošno priljubljen med svojimi ožjimi, kakor tudi oddaljenimi prijatelji.

Odgovorni urednik Fran Bartl.
Tiska »Učiteljska Tiskarna« v Ljubljani.
Izdaja in zalaga založba »Zarje«.

3

zlati nauki za zdravje želodca!

Kdor s »FLORIAN-om« se krepi,
Zmeraj dober tek ima!

Ce želodec godrnja,
Pij »FLORIAN-a«, pa neha!

Ni oložen, ni bolan,
Ta, ki vniva

Postavno varovano

Važno za vsakega delavca!

Izšlo je že vseh 5 zvezkov dela

Temeljna načela socialne demokracije

(Erfurtski program)

Napisal Karol Kautsky. — Poslovenil Anton Kristan (1-4) in F. P. (zvezek).

Cena vsem zvezkom K 170. — Posamezni zvezki imajo naslove: I. Kdo uničuje proizvodnjo v malem? Cena 30 vin. II. Proletariat. Cena vin. III. Kapitalistični razred. Cena 30 vin. IV. Država prihodnosti. Cena 40 vin. V. Razredni boj. Cena 40 vin. Dobi se v vseh knjigarnah kakor tudi v založbi »Zarje«.

Žepni koledar za delavce sploh in pro- metne uslužbence za navadno leto 1913.

Ta žepni koledar je obsežnejši od dosedanjih in je jako primeren za vsakdanjo rabo. Razpošilja se začne najkasneje 15. decembra. — Vsebine: Koledar. — Dohodki in stroški. — Kolkovne lestvice. — Inozemske denarne vrednosti v kronski veljavi. — Množilna razpredelnica. — Stare in nove mere. — Koliko plačam osebne dohodnine. — Koliko plačam vojne takse. — Poštni in brzojavni tarife. — Dr. Viktor Adler. — Demon alkohol. — Dolžina železnice in brzojavnih naprav cele zemlje. — Priporočljive knjige založbe »Zarje«. — Najvažnejše določbe v zavarovalnici proti nezgodam. — Novi mezdni zakon za rudništvo. — Stavke v Avstriji leta 1911. — Dolžina raznih železnice na zemlji. — Tri Askereve pesmi: Poslednji akord, Svetnica, Karnevalska balada. — Za »Zarje«. — Največja mesta na zemlji. — Obrtna sodišča v južnih avstrijskih deželah. — Obrtna nadzornišva v južnih avstrijskih deželah. — Pisatelj Ivan Cankar (slika). Pomen nekaterih parlamentarnih besed. — Napoleon Bonaparte (aforizmi ob stoletnici). — Beleške za vsak dan v letu. — Oglasi.

Cena posameznim izvodom 1 K, po pošti 10 vinarjev več. Z naročilom po pošti je najbolje poslati tudi denar, da se ne povečajo (s pripisanim) poštni stroški. Dobival se bo pri upravi »Zarje« v Ljubljani po zaupnikih.

Moderna veda in socializem

Napisal Enrico Ferri. Poslovenil M. J.č.

To knjigo toplo priporočamo. Cena 1.20 K. Dobi se v vseh knjigarnah in v založbi »Zarje«.

Maksim Gorkij

„Mati“.

Cena K 4.—.

To pohvalno delo slavnega ruskega pisatelja je izšlo te dni. Dobiva se po vseh knjigarnah, kakor tudi v založbi »Zarje« v Ljubljani, ki je knjigo založila in izdala.

Ivan Jax in sin, Ljubljana Dunajska cesta števil. 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev

in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodbino in obrt.

Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.

Ceniki se dobe zastonj in franko.

V zalogi je vedno
do 500 kosov od
2 do 60 K komad,
tako da si vsakdo
lahko izbere.

Ob nedeljah se do-
bivajo venci v isti
hiši v I. nadstr.

Slavnemu občinstvu v mestu in na deželi vljudo priporočam
največjo zalogo krasnih

nagrobnih vencev in trakov

z napisi.

Zunanja naročila se izvršujejo hitro in točno.

Cene brez konkurence.

FR. IGLIČ Ljubljana,
Mestni trg št. 11-12

V kratkem začnemo razpošiljati Družinski koledar s slikami za navadno leto 1913.

ki ga je izdala in založila

Splošna delavska zveza »Vzajemnost« za Kranjsko v Ljubljani

Vsebine:

Libertaire: V zadnji uri (uvodna pesem). — Kalendarj. — Beleške. — Splošni kalendarj. — Poštna, brzojavna in telefonska določbe. — Kolkovne lestvice. — Določila za kolkovanje listin, spisov, računov, knjig itd. — Dohodninski davek (tabela). — Krone v markah in dolarjih ter obratno (tabela). — Vojška taksa (tabela). — Letni obzor. — Slavko Filipič: Luči! (pesem). — Ivan Cankar: Soplek cvetic. — Milka: Ne sanjajte! (pesem). — C. Pl. Golar: Ljubica iz tovarne. — Petišil-Josipov: Sanje (pesem). — Vox-J. Molek: Chicago: Pripravek. — Evica Rubič: Solnčna dežela (pesem). — Dr. Robert Danneberg: Delavčeva usoda. — R. Korngold-J. Molek, Chicago: Zadnja noč (slika iz ameriških delavskih bojev). — Bojna pesem svobode (zgodovinska črtica). — Ferd. Hanusch: Na potovanju. — Evgen V. Debs: Utrinki. — Ivan Cankar: Od Vrhnike do Borovnice. — P. F. V. naravo! — Jamski tajnik H. And. Perko: Svetovnoznana Postojnska jama, Etbin Kristan: Na planini! (pesem). — (gn. A. Štebi: Črtica o zrakoplovstvu. — D. M.: Spomini. — (Odlomki iz predavanja sodr. M. Cobala v Ljubljanski »Vzajemnosti« dne 16. oktobra 1912). — Melhior Cobal: Pogled v preteklost rudarske organizacije na Slovenskem. — Jakob Škerbič: Strojovna organizacija pekarskih pomočnikov na Slovenskem. — Frank Petrič, Chicago: Nekaj splošne zgodovine socialističnega gibanja v Ameriki. — Alojzija Štebi: Ali si socialistinja? — Strojovne organizacije in socializem. — Dr. Anton Dermota: O obrtnih sodiščih. — Za časopisje (poučen sestavek). — Oglasi in beleške.

Slike:

12 koledarskih in več drugih vinjet. Dr. vitez Hochenburger. — Nikolaj Njegos Vavrak. — Grof Karel Stürgkh. — Poslanec Franc Silberer. — Dr. Viktor Adler. — Ljubljanske nune Ursulinke gredo na volišče. — Orožništvo razganja z nasajenimi bajonetmi radovedneže pred ljubljanskim ženskim voliščem. — Spreved tržaških in ljubljanskih sodrugov na Dunajski cesti (cela stran). — Pozdravni govori pred »Narodnim domom«. — Valentin Pittoni. — Giovanni Oliva. — Ivan Stravs, župan mesta Idrije. — Opozicijski ogrski poslanci gredo skupno pod vodstvom grofa Apponyja v parlament. — Vojštvno straži ogrski parlament. — Ogrski opozicijski poslanec Kovacs. — Diktator Hrvaške, Slavko Pl. Cuvaj. — Avgust Bebel. — Italijansko taborišče v oazi. — Italijanska straža opazuje gibanje v nasprotnem taboru. — Umorjeni ruski ministri predsednik Stolipin. — Evgen V. Debs, soc. preds. kandidat v Združenih državah. — Emil Seidel, soc. podpreds. kand. v Združenih državah. — Voljaštvo na trgu pred parlamentom v Teheranu. — Ljubico iz tovarne (2 sliki). — »Da veš: Ti si naš kandidat!«. — Platinke koč. »Priateljstvo prirode« (5 slik). — Slike iz Postojnske jame (8 slik). — Razne vrste zrakoplovov in letalnih strojev (5 slik). — E. Rusjan. — France Zeleznikar. — Anton Grabovc. — »Delavsko izobraževalno društvo« v Ljubljani 1. 1881. — Rok Drotar. — Praznovanje 1. majnika v Zagorju 1. 1903. — Etbin Kristan (cela stran). — Josip Kopač. — Ignjat Mihelc. — Tamburaški zbor »Vzajemnost« v Mostah. — Melhior Cobal. — Andrej Canžek. — Skupina slov. vodilnih sodrugov v Chicagu. Slov. soc. klub št. 27 v Clevelandu. — Slov. soc. pevski zbor v Milwaukee. — Delavske hiše v Ljubljani.

»Družinski koledar« obsega nad 13 tiskovnih pol v veliki osmerki (nad 210 strani) in je trdo vezan v krasne izvirne platnice. Koledar je izredno pripraven tudi za pisarne, ker obsega najpopolnejše določbe splošne vrednosti.

Cena: 1 izvod 1.20 K, po pošti 20 vin. več; 50—100 izvodov za organizacije po 1 K; nad 100 izvodov po 95 vin. Na naročila brez denarja se ne ozira. Pošilja se tudi po povzetju. V kolportazu (proti poznejšemu obračunu) se pošilja le organizacijam na pisмено naročilo, opremljeno z društvenim pečatom in podpisom predsednika in blagajnika. Od kolportaze preostalih koledarjev se ne vzame nazaj.

Naslov za naročbe:

Zveza »Vzajemnost« v Ljubljani.

Ameriški sodruzi, za katere je prirejena posebna izdaja, dobe »Družinski koledar« pri »Jugoslovanski socialni tiskovni družbi« v Chicagu. — Cena enemu izvodu 30 centov.